

Research School and Virtual Learning

ORIGINAL ARTICLE

The Mediating Role of Coping Strategies in the Relationship between Sensation Seeking and Metacognitive Beliefs with High-Risk Behaviors in Students

Shokoufeh Mousavi^{*1}, MahmoudReza Shahsavari², Najmeh Haghi³

1 Assistant Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

2 Assistant Professor, Department of Sociology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

3 M.Sc., Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Correspondence

Shokoufeh Mousavi

Email: shmousavi78@pnu.ac.ir

How to cite

Mousavi, Sh. Shahsavari, MR. Haghi, N. (2023). The Mediating Role of Coping Strategies in the Relationship Between Sensation Seeking and Metacognitive Beliefs with High-Risk Behaviors in Students. *Research in School and Virtual Learning*, 11(2), 85-96.

ABSTRACT

The present study aimed to investigate the intricate relationship between sensation-seeking, metacognitive beliefs, with high-risk behaviors in students, with the mediating role of coping strategies. Utilizing a descriptive-correlational approach, the study encompassed the entirety of high school students in Khansar, Iran, for the year 2021. The sample size included 254 students. The research instruments included the Coping Inventory for Stressful Situations (CISS), the Zuckerman Sensation-seeking Scale-V, the Metacognitions Strategies Questionnaire, and the Risky Behaviors Questionnaire. Data analysis involved the use of Pearson correlation coefficients, simultaneous regression, and structural equation modeling (SEM). The findings revealed a significant correlation between sensation-seeking and metacognitive beliefs and, both variables had a positive and significant relationship with high-risk behaviors. Furthermore, a notable relationship was discerned between metacognitive beliefs and coping strategies. Both metacognitive beliefs and coping strategies had a relationship with high-risk behaviors in the students.

KEYWORDS

Coping Strategies, Sensation Seeking, Metacognitive Beliefs, Risky Behaviors, Students.

نشریه علمی

پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی

«مقاله پژوهشی»

نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان

شکوفه موسوی^{1*}، محمودرضا شاهسواری²، نجمه حقی³

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان بود. روش پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری و جامعه آماری دانش‌آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهر خونسار بوده است. حجم نمونه شامل 254 دانش‌آموز بود. ابزارهای اندازه‌گیری شامل پرسش‌نامه راهبردهای مقابله‌ای پارکر و اندلر (1990)، پرسش‌نامه هیجان‌خواهی زاگرم (1990)، پرسش‌نامه راهبردهای فراشناختی مک‌اینری و داوسون (2004)، پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر محمدخانی (1395) بوده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون همزمان و معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان داد، بین هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی رابطه معنادار وجود داشته و هر دو متغیر با رفتارهای پرخطر رابطه مثبت و معنادار دارد. باورهای فراشناختی و راهبردهای مقابله‌ای نیز رابطه معنادار با یکدیگر داشته و بین این دو متغیر و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد.

واژه‌های کلیدی

راهبردهای مقابله‌ای، هیجان‌خواهی، باورهای فراشناختی، رفتارهای پرخطر، دانش‌آموزان.

- 1 استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
- 2 استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
- 3 کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

شکوفه موسوی

رایانامه: shmousavi78@pnu.ac.ir

استناد به این مقاله:

شکوفه موسوی، محمودرضا شاهسواری، نجمه حقی (1402). نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان. فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 11(2)، 85-96.

<https://etl.journals.pnu.ac.ir/>

مقدمه

نوجوانی دوره‌ای است که با رفتارهای پرخطر مشخص می‌شود (آنیانو، 2023). اگرچه بزرگسالان رفتارهای پرخطر را تجربه می‌کنند اما نوجوانان آنها را بیشتر انجام می‌دهند به طوری که انجام این رفتارها از ابتدای نوجوانی تا میانه آن افزایش می‌یابد و در اواخر نوجوانی شدیداً افت می‌کند (گنز، بلایت، الستر و گاورس، 2020). اما متناسب با این حجم، تحقیقات و بررسی‌های کافی و کارآمدی انجام نگرفته است، رفتارهای پرخطر کمتر به عنوان موضوع پژوهش روان‌شناسی و جامعه‌شناختی مطرح شده و یا به طور پراکنده و گسیخته بررسی شده‌اند و حداقل تحقیق در مورد اثربخشی مداخلات روان‌شناختی در کاهش رفتارهای پرخطر انجام شده است. رفتارهای پرخطر مانند مصرف مواد و فعالیت‌های جنسی پرخطر با پریشانی روان‌شناختی و سایر مشکلات سلامت روان در بین نوجوانان مرتبط است (هنری، باکیرا-کیتاکا، لوگا، اسنایدر، لاروسا و ففر، 2019).

مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای جنسی عامل بسیاری از مرگ و میرهای سنین نوجوانی و اوایل بزرگسالی است. بسیاری از رفتارهای پرخطر از قبیل مصرف سیگار، الکل، مواد مخدر و روابط جنسی نامطمئن در سنین قبل از 18 سالگی اتفاق می‌افتند (برگمن و اسکات، 2014). شناخت این الگوهای رفتاری غلط و اجتناب از بروز این رفتارها و یا تداوم این رفتارها در نوجوانان و جوانان منجر به فراهم شدن زندگی سالم و کسب سلامتی و توانمندی این گروه خواهد شد (سلچریکت و شیکیک³، 2011). نوجوانی چه از نظر فیزیولوژیکی و چه از نظر روانی با تغییرات زیادی همراه است. برخی از نوجوانان ممکن است در این دوره دچار تغییرات شدیدی شوند که این تغییرات ممکن است منجر به ترس یا اضطراب در نوجوان شود. با توجه به حالات متغیری که نوجوان دارد و بخشی از آن ممکن است به دلیل تغییرات هورمونی باشد، شدت اضطراب بیشتری را درک کنند و این موضوع در نوجوانان مدرسه‌رو آسیب‌پذیری بیشتری را نشان می‌دهد (گنجی، 1395).

علل مختلفی برای گرایش به رفتارهای پرخطر گزارش شده است. یکی از این علل می‌تواند هیجان‌خواهی و قدرت ریسک در این دوره باشد (شاملو، 1392). هیجان‌خواهی، صفتی است که ویژگی آن جستجوی هیجان‌ها و تجربه‌های متنوع، تازه، پیچیده و پرشور و میل به ریسک کردن بدنی، اجتماعی، قانونی و مالی به خاطر خود این تجربه‌ها است (زاگرن، 1994؛ به نقل از خدایانه، 1396). طبیعی است که

نوجوانی یک دوره بحرانی در زندگی است. الگوهای رفتاری مهمی که می‌توانند بر سراسر زندگی فرد تأثیر بگذارند در این دوران شکل می‌گیرند. مصرف مواد و گرایش به الگوهای رفتار نادرست جنسی از این دوره آغاز می‌شود. در نوجوانی، فرد جایگاه خود را در خانواده، دوستان و جامعه تعیین می‌کند. اغلب نوجوانان با خانواده، جامعه و بستگان دچار چالش هستند و ممکن است فشار این مشکلات نوجوانان را در مرحله تصمیم‌گیری به سمت رفتارهای پرخطر بکشاند (اعزازی، 1391). رفتارهای پرخطر رفتاریهایی هستند که سلامت و بهزیستی نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار می‌دهند (زاده محمدی و احمدآبادی، 1390). شیوع رفتارهای پرخطر در جوامع یکی از موارد جدی تهدیدکننده سلامت است که در سال‌های اخیر با توجه به تغییرات سریع اجتماعی از سوی سازمان‌های بهداشتی، مجریان قانون و سیاست‌گذاران اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. مطالعات مختلف در دهه‌های اخیر نشان داده‌اند که رفتارهای پرخطر در دوران نوجوانی بسیار رایج و پرتکرار هستند (آربوند، 2015).

مفهوم گسترده رفتار پرخطر، سلسله‌ای از رفتارها را در برمی‌گیرد که نه تنها برای فرد درگیر در این رفتار و افراد مهم زندگی وی زبان‌های جدی به بار می‌آورد، بلکه باعث صدمه غیرعمدی به افراد بیگانه دیگر نیز می‌شود. رایج‌ترین رفتارهای پرخطر عبارتند از: مصرف زیاد مشروبات، سوءمصرف مواد، آمیزش جنسی نایمن، رانندگی بی‌پروا، ورزش‌های خطرناک و قماربازی که اعمال غیرقانونی را تدارک می‌بینند (باسکین-سامرز و سامرز¹، 2016).

در واقع رفتارهای پرخطر یکی از پیچیده‌ترین آسیب‌های اجتماعی و از مصادیق عمده انحرافات محسوب می‌شود که می‌تواند پایه و اساس بسیاری از آسیب‌ها و معضلات اجتماعی در سطح جامعه گردد. مثال‌های دیگری که از این رفتارهای پرخطر می‌توان عنوان کرد عبارتند از: بی‌دقتی و رفتارهای غیر معمول در رانندگی، کنجکاوی در استفاده از مواد مخدر و مشروبات الکلی، گریز از مدرسه، دزدی، پرخاشگری، روابط جنسی نامشروع و غیر اخلاقی، بی‌نظمی‌های غذایی، عصبانیت و سرکشی در رعایت قوانین و مقررات، ارتکاب جرم، خودکشی و انجام ورزش‌های خطرناک (کارون و زار²، 2014). ایران دارای ساخت جمعیتی جوانی است. حجم بالایی از افراد جامعه را نوجوانان و جوانان و حجم وسیعی از مسائل، دشواری‌ها و چالش‌های جامعه را مسائل آنان تشکیل می‌دهد.

1 Baskin-Sommers & Sommers

2 Karon & Zare

باعث یادگیری است، فراشناخت باعث یادگیری از فرایند یادگیری است. از طرف دیگر، فراشناخت شکلی از شناخت است که بر فرایندهای شناختی اعمال نظارت می‌کند (کوکاک و بویاسی، 2018).

فلاول (1995) فراشناخت را به دانش درباره شناخت و تنظیم شناخت فراشناختی تقسیم کرده و بر این باور است که فراشناخت دارای دو بخش آگاهی و بازبینی دانش حقیقی یا بیانی و آگاهی و بازبینی فرایندها و جریان‌های مورد نیاز دانش روش‌مند برای انجام دادن یک کار ویژه است. همچنین، مارتینز (2019) معتقد است فراشناخت، مفهومی چند وجهی است که شامل دانش (باور)، پردازش و راهبردهایی می‌شود که ارزیابی، نظارت یا کنترل شناخت را بر عهده دارند و می‌تواند از رفتارهای پرخطر جلوگیری کند.

کوهن¹ (1998) معتقد است که دانش‌آموزان نوجوان به این علت که نمی‌دانند چگونه از راهبردهای فراشناختی خود استفاده کنند، مشکلات بسیاری در استدلال دارند، که این می‌تواند در پیچیده‌تر شدن مشکلات و بحران‌های دوره نوجوانی تاثیرگذار باشد. دولفولک²، از دیدگاه نظریه پردازش اطلاعات، فراشناخت را فرایندهای کنترل اجرایی و نظارت بر جریان و فرایندهای ذهنی و تفکر، تعریف می‌کند (سیف، 1397).

بسیاری از پژوهش‌ها نشان داد زمانی که دانش فراشناختی به واسطه آموزش فراشناختی انجام گیرد، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نیز بهبود یافته زیرا، آنها مهارت‌های یادگیری بیشتری را کسب نموده و بدون استرس بدون هیجان‌خواهی به تحصیل ادامه می‌دهند و احساس خودکارآمدی بیشتری در انجام تکالیف خواهند داشت (توماس³، 2015). این نوجوانان توانایی بیشتری را در استفاده از راهبردهای مقابله‌ای مسئله‌مدار از خود نشان می‌دهند و از رفتارهای پرخطر و آسیب‌زا پرهیز می‌کنند (پارچکول⁴ و همکاران، 2014). آمارهای مربوط به رفتار پرخطر در بین نوجوانان نشان می‌دهد که 11 درصد نوجوانان مدرسه‌رو با رفتارهای پرخطر مواجه هستند (سازمان بهداشتی، 1398) و نیاز است متغیرهای که می‌تواند بر این رفتارها تاثیرگذار باشد شناسایی و مطالعه شوند. با توجه به اهمیت دوره نوجوانی در سال‌های بعدی زندگی، پژوهش حاضر به بررسی نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هیجان‌خواهی و

افراد به دنبال هیجان‌خواهی، برانگیختگی و تجربه‌های مخاطره‌آمیز هستند تا دریافت‌های حسی لذت‌بخش را به دنبال داشته باشد. همچنین افراد هیجان‌خواه خطر را کمتر ارزیابی می‌کنند (ذوقی، اجیل چی و مدن دوست، 1401). این امر که افراد در جستجوی انواع مختلف تحریکات و درجات متفاوت برانگیختگی هستند منجر به شکل‌گیری نظریه‌های برانگیختگی گردید (پارسا، 1394). مطالعه آنتیگونی و همکاران (2015) نشان داد، نوجوانانی که دارای هیجان‌خواهی بالایی هستند، در استفاده از راهبردهای مقابله‌ای به صورت هیجانی برخورد می‌کنند. راهبردهای مقابله‌ای، مجموعه‌ای از تلاش‌های شناختی و رفتاری فرد است که در جهت تعبیر و تفسیر و اصلاح یک وضعیت تنش‌زا به کار می‌رود و منجر به کاهش رنج ناشی از آن می‌شود (سارافینو، 1395). به عبارت دیگر، راهبردهای مقابله‌ای به فرآیند شناختی، رفتاری گفته می‌شود که فرد برای گریز، حذف یا کاهش یا کنترل عوامل استرس به کار می‌بندد. در واقع راهبردهای مقابله‌ای عبارت است از تلاش‌های شناختی و رفتاری برای برآورده ساختن خواست‌های بیرونی و درونی که معمولاً این تلاش‌ها آگاهانه است و موجب افزایش سلامت روانی می‌شود (آزاد، 1396). روان‌شناسی سلامت برای نقش راهبردهای مقابله‌ای در چگونگی سلامت جسمانی و روانی اهمیت زیادی قائل است. راهبردهای مقابله‌ای به عنوان واسطه بین استرس و بیماری شناخته شده‌اند. مقابله یکی از متغیرهایی است که به صورت گسترده در چارچوب روان‌شناسی سلامت مورد مطالعه قرار گرفته است بنابراین، از اهداف مهم راهبردهای مقابله‌ای افزایش توانایی و مهارت فرد برای کنترل استرس و به دنبال آن افزایش سلامت روانی فرد است (لوک و وارد، 1392). نتایج مطالعه عطایی و همکاران (1402) نشان داد که راهبردهای مقابله‌ای همچون سازوکاری روان‌شناختی بین پرتلاقی روانی و سبک زندگی تحصیلی نوجوانان پیوندی علی ایجاد می‌کند.

در پژوهش برکنی (2013) راهبردهای مقابله‌ای تحت تاثیر مهارت‌های فراشناخت می‌تواند بهبود یابد و نوجوانانی که از مهارت‌های فراشناختی بالاتری برخوردار هستند، بیشتر از راهبردهای مقابله‌ای مسئله‌مدار استفاده می‌کنند. فراشناخت از دیدگاه فلاول (1991) دانش فرد درباره تفکر، فعالیت‌های یادگیری و اعمال مهار بر آنهاست. شناخت حالتی از بازشناسی و فهم موضوع، مفهوم و عمل است؛ درحالی‌که «فراشناخت حالتی است که تشخیص می‌دهیم چگونه یک مفهوم جدای از یادگیری و درک آن، درک و یاد گرفته می‌شود. اگر شناخت

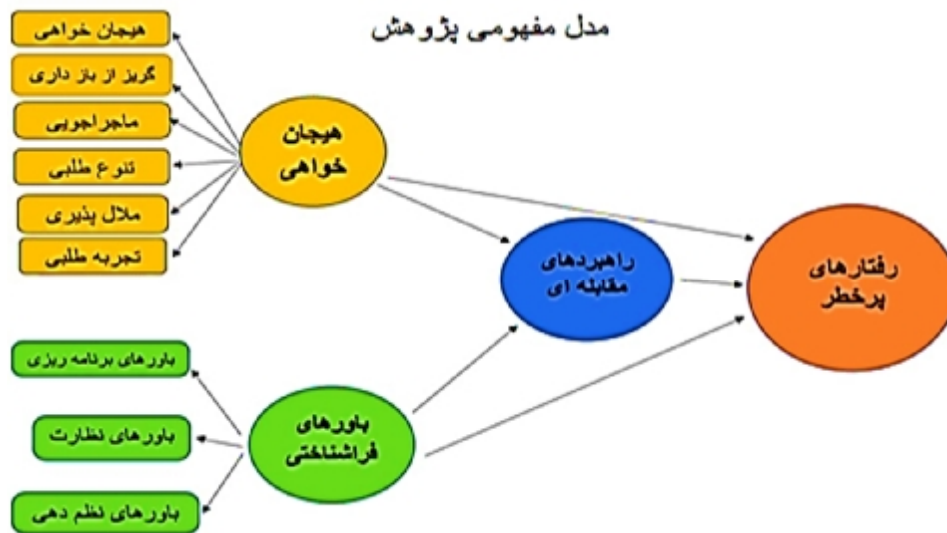
1 Kuhn

2 Dillfolk

3 Thomas

4 Prachakul

باورهای فراشناختی با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان 1. پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر: پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر با اقتباس از پرسش‌نامه مرکز پیشگیری از می‌پردازد.

شکل 1. مدل مفهومی پژوهش

رفتارهای پرخطر و کنترل بیماری‌ها (2008) توسط محمدخانی (1395) طراحی شده است. این ابزار شیوع 6 گروه از رفتارهای پرخطر (1) مصرف سیگار و قلیان، (2) مصرف مشروبات الکلی، (3) مصرف مواد مخدر مانند هرویین، شیشه، تریاک، (4) رفتارهای پرخاشگرانه (5) فکر و اقدام به خودکشی و (6) دزدی از وسایل دیگران، را به صورت خودگزارش دهی ارزیابی می‌کند. محمدخانی (1395) روایی محتوایی را با تایید اساتید گزارش و پایایی آن را 0/87 گزارش کرده است. نحوه نمره‌گذاری این پرسش‌نامه براساس پنج گزینه خیلی زیاد (بیش از 15 بار)، زیاد (بین 10 تا 15 بار)، حدودی (بین 5 تا 9 بار)، کم (کمتر از 5 بار) و اصلا است که به ترتیب به آنها نمره 4، 3، 2، 1 و 0 تعلق می‌گیرد. همچنین در پژوهش حاضر نیز برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، پس از انجام یک مطالعه مقدماتی و توزیع پرسش‌نامه بین 30 نفر از افراد جامعه آماری و تعیین واریانس سوالات، از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که 0/83 به دست آمد.

2. پرسش‌نامه راهبردهای مقابله‌ای: این پرسش‌نامه توسط پارکر و اندلر (1990) و به منظور سنجش راهبردهای مقابله افراد در موقعیت‌های فشارزا و بحرانی ساخته شده است. این پرسش‌نامه روش مقابله‌ای را در سه حیطه «مقابله مسئله‌مدار»، «مقابله هیجان‌مدار» و «مقابله اجتنابی‌مدار»

روش

روش پژوهش توصیفی- همبستگی می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر، شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوانسار در سال تحصیلی 1399-1400 می‌باشد که تعداد آنها 740 نفر است. برای تعیین حجم نمونه آماری از جدول کرجسی و مورگان¹ (1970) استفاده شد. بر اساس محاسبات این جدول برای جامعه آماری با 740 نفر حجم نمونه‌ای برابر با 254 نفر کفایت می‌کند؛ بنابراین حجم نمونه پژوهش با این تعداد نفر انتخاب شد و به همین میزان پرسش‌نامه بین دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوانسار توزیع گردید. جهت انتخاب دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوانسار، در مرحله اول از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و در مرحله دوم از روش تصادفی ساده استفاده شد. بر این اساس از بین مدارس دوره دوم متوسطه دو مدرسه دخترانه و دو مدرسه پسرانه به صورت تصادفی انتخاب و با مراجعه به مدارس از بین دانش‌آموزان سه پایه تحصیلی به صورت تصادفی تعدادی برابر با حجم نمونه (254 نفر) انتخاب شدند. که با توجه به حضور محقق اگر نمونه‌ای دارای اعتبار نبود فرد دیگری جایگزین گردید. در این پژوهش از چهار پرسش‌نامه به شرح زیر استفاده شد:

یافته‌ها

جدول 1. نتایج توصیفی پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر

متغیر	میانگین	انحراف	
		واریانس	حداقل حداکثر
رفتارهای پرخطر	1/13	1/19	1/42
		نمره	نمره
		0	4

جدول (1) نتایج توصیفی پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر را نشان می‌دهد، میانگین رفتارهای پرخطر (1/13) و انحراف معیار (1/19) است.

جدول 2. نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه راهبردهای مقابله‌ای

مولفه	میانگین	انحراف	
		واریانس	حداقل حداکثر
راهبردهای مقابله مسئله‌مدار	17/29	2/25	5/09
		نمره	نمره
		21/20 <td>8/39 </td>	8/39
راهبردهای مقابله هیجان‌مدار	21/20 <td>2/89 <td>9 </td></td>	2/89 <td>9 </td>	9
		نمره	نمره
		20/51 <td>3/25 </td>	3/25
راهبردهای مقابله اجتنابی‌مدار	20/51 <td>3/25 <td>9 </td></td>	3/25 <td>9 </td>	9

جدول (2) نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه راهبردهای مقابله‌ای را نشان می‌دهد که در این بین میانگین مولفه راهبردهای مقابله مسئله‌مدار (17/29)، مولفه راهبردهای مقابله هیجان‌مدار (21/20) و میانگین مولفه راهبردهای مقابله اجتنابی‌مدار (20/51) است.

جدول 3. نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه هیجان‌خواهی

مولفه	میانگین	انحراف	
		واریانس	حداقل حداکثر
هیجان‌خواهی	6/03	3/84	14/79
		معیار	نمره
		4/34 <td>1 </td>	1
تجربه‌طلبی	4/34 <td>3/40 <td>11/57 </td></td>	3/40 <td>11/57 </td>	11/57
		معیار	نمره
		1/31 <td>0 </td>	0
ماجراجویی	1/31 <td>1/04 <td>1/08 </td></td>	1/04 <td>1/08 </td>	1/08
		معیار	نمره
		1/20 <td>0 </td>	0
ملال‌پذیری	1/20 <td>1/06 <td>1/13 </td></td>	1/06 <td>1/13 </td>	1/13
		معیار	نمره
		1/40 <td>0 </td>	0
تنوع‌طلبی	1/40 <td>1/22 <td>1/49 </td></td>	1/22 <td>1/49 </td>	1/49
		معیار	نمره
		0/37 <td>0 </td>	0
گریز از بازداری	0/37 <td>0/59 <td>0/35 </td></td>	0/59 <td>0/35 </td>	0/35

جدول (3) نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه هیجان‌خواهی نشان می‌دهد که در این بین میانگین مولفه هیجان‌خواهی (6/03)، مولفه تجربه‌طلبی (4/34)، مولفه ماجراجویی (1/31)، مولفه ملال‌پذیری (1/20)، مولفه تنوع‌طلبی (1/40) و میانگین مولفه گریز از بازداری (0/37) است.

سنجش می‌کند. در حال حاضر پرسش‌نامه با 48 ماده یکی از ابزارهای قابل اعتماد برای سنجش روش‌های مقابله به حساب می‌رود. هر کدام از روش‌های مقابله، یک مقیاس جداگانه با 16 ماده دارد. دامنه پاسخ هر سوال از یک تا 5 است. گزینه «1» نشان می‌دهد که آزمودنی هرگز چنین عملی را انجام نمی‌دهد و گزینه «5» نشان دهنده این است که آزمودنی چنین عملی را بسیار زیاد انجام می‌دهد. گزینه‌های «2» و «3» و «4» به ترتیب به معنی «به ندرت» «گاهی اوقات» و «اکثر اوقات» می‌باشد.

پارکر و اندلر (1990) روایی و پایایی پرسش‌نامه را به ترتیب 0/72 و 0/85 گزارش نموده‌اند.

3. پرسش‌نامه هیجان‌خواهی: پرسش‌نامه

هیجان‌خواهی فرم پنجم زاکرمن (1990) است. این پرسش‌نامه شامل 40 سوال می‌باشد که آزمودنی به‌زای هر پاسخ هماهنگ با کلید نمره‌گذاری یک نمره دریافت می‌کند و با جمع نمرات داده شده نمره کل آزمون به دست می‌آید. این پرسش‌نامه 6 مقیاس هیجان‌خواهی - تجربه‌طلبی - ماجراجویی - ملال‌پذیری - تنوع‌طلبی و گریز از بازداری را می‌سنجد. زاکرمن (1990) روایی همزمان و پایایی پرسش‌نامه را به ترتیب 0/51 و 0/89 گزارش نموده است. ضریب پایایی پرسش‌نامه در پژوهش کیامرثی و ابوالقاسمی (1390) بر اساس آلفای کرونباخ 0/86 به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضریب پرسش‌نامه 0/83 به دست آمد.

4. پرسش‌نامه راهبردهای فراشناختی: برای سنجش

باورهای فراشناختی از پرسش‌نامه مک‌اینری و داوسون (2004) استفاده شد. پرسش‌نامه دارای 18 سوال با طیف پنج گزینه‌ای است. این پرسش‌نامه راهبردهای فراشناختی را در سه مولفه برنامه‌ریزی، نظارت و نظم‌دهی سنجش می‌کند. مک‌اینری و داوسون (2004) ضریب همسانی درونی و بازآزمایی این پرسش‌نامه را به ترتیب 0/87 و 0/85 گزارش نموده‌اند. ضریب پایایی پرسش‌نامه در پژوهش وحیدی و براتعلی (1396) بر اساس آلفای کرونباخ 0/89 به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز برای سنجش پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضریب 0/86 به دست آمد.

همان‌طور که در جدول (6) مشاهده می‌شود مقدار کای اسکوئر معنادار بوده و مقدار کای اسکوئر (3/62) نشان می‌دهد که مدل قابل قبول است. مقدار شاخص‌های تطبیقی TLI و CFI (0/87 و 0/88) نشان می‌دهد که مدل یا داده‌ها مطابقت دارد. مقدار شاخص‌های PFI و PCFI (0/67) و (0/68) نشان می‌دهد که اقتصاد مدل به خوبی رعایت شده است. مقدار 0/67 برای شاخص RMSEA گویای آن است که مدل به طور کلی با داده‌ها برازش داشته و تأیید می‌گردد.

همان‌گونه که در جدول (7) مشاهده می‌شود هیجان‌خواهی بر باورهای فراشناختی، هیجان‌خواهی بر رفتارهای پرخطر، باورهای فراشناختی بر رفتارهای پرخطر و راهبردهای مقابله‌ای بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تأثیر معنادار دارد و به طور معنادار موجب کاهش رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان می‌شود. همچنین با میانجی قرار دادن متغیر راهبردهای مقابله‌ای بین دو متغیر هیجان‌خواهی بر باورهای فراشناختی نیز رابطه معنادار بوده است و سه متغیر بر یکدیگر تأثیرگذار هستند و مدل پژوهش را تبیین می‌کند. بدین ترتیب مدل این فرضیه تأیید می‌گردد.

با توجه به ضرایب مفروض، مدل نشان دهنده اثر مثبت 61 درصدی متغیر (راهبردهای مقابله‌ای) بر متغیرهای E و BI (هیجان‌خواهی بر باورهای فراشناختی و بر رفتارهای پرخطر با نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای) است. به طور کلی مدل با داده‌ها برازش داشته و تأیید می‌گردد. میزان لامبدای متغیر پنهان بیرونی و شاخص‌های راهبردهای مقابله‌ای (y) شامل y1-y12 است که از تجمیع این شاخص‌ها متغیر راهبرد مقابله‌ای شکل گرفته است. از آنجا که مقدار «شاخص نیکویی برازش» این مدل برابر 0/67 است می‌توان بیان کرد که این مدل برازش قابل قبولی با واقعیت دارد. میزان ضریب به دست آمده بیانگر اثر مستقیم شاخص‌های هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی بر رفتارهای پرخطر با نقش میانجی راهبرد مقابله‌ای به میزان 0/51 است.

جدول 4. نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه باورهای فراشناختی

مولفه	میانگین	انحراف معیار	معیار واریانس	حداقل	نمره حداکثر	نمره
باورهای برنامه‌ریزی	17/29	2/25	5/09	7	19	
باورهای نظارت	21/20	2/89	8/39	9	25	
باورهای نظم‌دهی	20/51	3/25	10/59	9	24	

جدول (4) نتایج توصیفی مولفه‌های پرسش‌نامه باورهای فراشناختی را نشان می‌دهد که در این بین میانگین مولفه برنامه‌ریزی (17/29)، مولفه نظارت (21/20) و میانگین مولفه نظم‌دهی (20/51) است.

جدول 5. نتایج آزمون کالومگروف اسمیرنوف فرض نرمال بودن

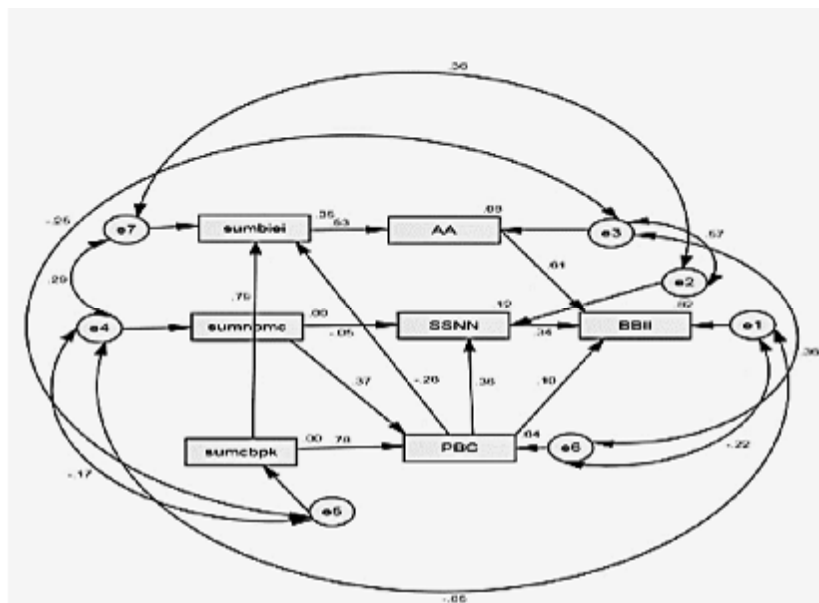
توزیع نمونه آماری بر اساس متغیرهای رفتارهای پرخطر، راهبردهای مقابله‌ای، هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی

متغیر	k-s	سطح معناداری
رفتارهای پرخطر	0/49	0/69
راهبردهای مقابله‌ای	0/70	0/46
هیجان‌خواهی	0/52	0/64
باورهای فراشناختی	1/05	0/26

طبق نتایج حاصله، باتوجه به اینکه مقدار آزمون کالومگروف اسمیرنوف در پرسش‌نامه‌های رفتارهای پرخطر، راهبردهای مقابله‌ای، هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی معنادار نبوده؛ بنابراین، با ضریب 0/95 اطمینان می‌توان فرض نرمال بودن توزیع نمونه آماری را پذیرفت.

جدول 6. شاخص‌های کلی برازش برای فرضیه اصلی

مطلق	تطبیقی	مقتصد	شاخص‌های کلی برازش
CMIN	DF	CFI	TLI
80/93	10/31	0/880	0/870
80/93	3/62	0/67	0/68
80/93	0/67	0/67	0/67
80/93	0/67	0/67	0/67

شکل 2. مدل معادله ساختاری TPB

جدول 7. خلاصه نتایج آزمون فرض‌ها

ردیف	فرضیه‌ها	T مقدار	ضریب مسیر	معناداری	نتیجه
1	هیجان‌خواهی <---> باورهای فراشناختی	2/31	0/33	0/001	تایید
2	هیجان‌خواهی <---> رفتارهای پرخطر	2/92	0/39	0/001	تایید
3	باورهای فراشناختی <---> رفتارهای پرخطر	2/24	0/30	0/001	تایید
4	راهبردهای مقابله‌ای <---> رفتارهای پرخطر	3/62	0/45	0/001	تایید
5	هیجان‌خواهی <---> راهبردهای مقابله‌ای <---> باورهای فراشناختی	2/39	0/51	0/001	تایید

جدول 8. نتایج ضریب همبستگی رابطه بین راهبردهای مقابله‌ای (مقابله

مسئله‌مدار، مقابله هیجان‌مدار، مقابله اجتناب‌مدار) با هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی

سطح معناداری	ضریب تعیین	r	فراوانی	منبع
0/001	0/17	-0/44	254	راهبرد مقابله‌ای مسئله‌مدار با هیجان‌خواهی
0/001	0/24	0/49	254	راهبرد مقابله‌ای مسئله‌مدار با باورهای فراشناختی
0/002	0/05	0/24	254	راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با هیجان‌خواهی
0/001	0/28	-0/56	254	راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با باورهای فراشناختی
0/02	0/03	0/17	254	راهبرد مقابله‌ای اجتناب‌مدار با هیجان‌خواهی
0/001	0/13	-0/38	254	راهبرد مقابله‌ای اجتناب‌مدار با باورهای فراشناختی

بنابر نتایج حاصله، r مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ همبستگی مثبت و معناداری را بین راهبرد مقابله‌ای مسئله‌مدار با باورهای فراشناختی و همبستگی منفی و معناداری با هیجان‌خواهی دارد. راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با هیجان‌خواهی همبستگی مثبت و معنادار و با باورهای فراشناختی همبستگی منفی و معناداری دارد. همچنین، همبستگی مثبت و معناداری راهبرد مقابله‌ای اجتناب‌مدار با هیجان‌خواهی و همبستگی منفی و معناداری با باورهای فراشناختی دارد. براساس نتایج مربوط به ضریب تعیین، میزان تاثیرپذیری راهبرد مقابله‌ای مسئله‌مدار بر هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی به ترتیب 17 و 24 درصد، راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار بر هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی به ترتیب 0/05 و 28 درصد و راهبرد مقابله‌ای اجتناب‌مدار بر هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی به ترتیب 0/03 و 13 درصد بوده است.

مدل بیانگر رابطه بیشتری بین متغیرهای ملاک و پیش‌بین است. به بیان دیگر مدل رگرسیونی توانسته درصد بیشتری از تغییرات متغیر وابسته را تحت پوشش قرار داده یا بیان کند. همچنین آماره دوربین واتسون برابر با $1/50$ ، نشان از مستقل بودن باقی‌مانده‌ها خواهد داد. به این ترتیب باز هم شرط دیگری از شروط مربوط به رگرسیون خطی (OLS) برآورده می‌شود.

بنابر نتایج حاصله، راهبرد مقابله مسئله‌مدار و راهبرد مقابله هیجان‌مدار بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تاثیر دارد و در صورتی که دانش‌آموزان از راهبرد مقابله هیجان‌مدار کمتر و از راهبرد مقابله مسئله‌مدار بیشتر استفاده کنند، می‌توان پیش‌بینی کرد که رفتارهای پرخطر آنها نیز کمتر شود. بنابراین برای ساخت معادله رگرسیون، دو متغیر راهبرد مقابله مسئله‌مدار و راهبرد مقابله هیجان‌مدار باید در کنار رفتارهای پرخطر قرار داشته باشد. براساس ضریب تعیین میزان تاثیرگذاری راهبرد مقابله مسئله‌مدار و راهبرد مقابله هیجان‌مدار بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان $0/42$ است. این در حالی است که راهبرد مقابله اجتناب‌مدار توان پیش‌بینی رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان را ندارد.

جدول 12. نتایج مدل هم خطی بین متغیرهای پژوهش (تخمین

برازش خط رگرسیون)

منبع	R	R Square	Adjusted R Square	خطای معیار	آماره دوربین واتسون
مدل 1	0/65	0/42	0/41	0/91	1/50

از آنجایی که در مدل 1 معادله ضریب همبستگی $(R=0/65)$ و ضریب تعیین $(R\text{ Square}=0/42)$ و همچنین «ضریب تعیین اصلاح شده» $(Adjusted\ R\ Square=0/41)$ محاسبه شده است، به نظر می‌رسد که مدل رگرسیونی برای متغیرهای (راهبرد مقابله مسئله‌مدار، راهبرد مقابله هیجان‌مدار، رفتارهای پرخطر) مناسب است. هر چه این مقادیر به 1 نزدیک‌تر باشند، مدل بیانگر رابطه بیشتری بین متغیرهای ملاک و پیش‌بین است. به بیان دیگر مدل رگرسیونی توانسته درصد بیشتری از تغییرات متغیر وابسته را تحت پوشش قرار داده یا بیان کند. همچنین آماره دوربین واتسون برابر با $1/50$ نشان از مستقل بودن باقی‌مانده‌ها خواهد داد. به این ترتیب باز هم شرط دیگری از شروط مربوط به رگرسیون خطی (OLS) برآورده می‌شود.

جدول 9. نتایج ضریب رگرسیون گام به گام پیش‌بینی تاثیر هیجان‌خواهی و

متغیر	ضریب Beta	خطای معیار	ضریب رگرسیون	ارزش t	ضریب سطح معناداری
هیجان‌خواهی	-0/03	0/01	-0/18	2/30	0/02
باورهای فراشناختی	0/40	0/01	0/26	3/41	0/001

بنابر نتایج حاصله، هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تاثیر دارد و در صورتی که دانش‌آموزان از هیجان‌خواهی کمتر و از باورهای فراشناختی

جدول 10. نتایج مدل هم خطی بین متغیرهای پژوهش (تخمین برازش خط رگرسیون)

منبع	R	R Square	Adjusted R Square	خطای معیار	آماره دوربین واتسون
مدل 1	0/35	0/12	0/11	1/12	1/10

بیشتری برخوردار باشند، می‌توان پیش‌بینی کرد که رفتارهای پرخطر آنها نیز کمتر شود. بنابراین برای ساخت معادله رگرسیون، دو متغیر هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی باید در کنار رفتارهای پرخطر قرار داشته باشد. براساس ضریب تعیین میزان تاثیرگذاری هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان $0/12$ است.

جدول 11. نتایج ضریب رگرسیون گام به گام پیش‌بینی تاثیر

راهبردهای مقابله‌ای (مقابله مسئله‌مدار، مقابله هیجان‌مدار، مقابله اجتناب‌مدار) بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان

متغیر	ضریب Beta	خطای معیار	ضریب رگرسیون	ارزش t	ضریب سطح معناداری
راهبرد مقابله مسئله‌مدار	-0/06	0/008	-0/54	8/16	0/001
راهبرد مقابله هیجان‌مدار	0/02	0/01	0/20	1/86	0/05
راهبرد مقابله اجتناب‌مدار	0/02	0/02	0/18	1/63	0/10

از آنجایی که در مدل معادله ضریب همبستگی $(R=0/35)$ و ضریب تعیین $(R\text{ Square}=0/12)$ و همچنین «ضریب تعیین اصلاح شده» $(Adjusted\ R\ Square=0/11)$ محاسبه شده است، به نظر می‌رسد که مدل رگرسیونی برای متغیرهای (هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی، رفتارهای پرخطر) مناسب است. هر چه این مقادیر به 1 نزدیک‌تر باشند،

یافته‌های پژوهش می‌توان گفت، راهبردهای مقابله‌ای مناسب باعث بهبود مهارت حل مسئله و کاهش تنش افراد شده و آنان می‌توانند با به کارگیری مناسب‌تر مهارت‌های شناختی خود از این سیکل معیوب خارج شوند و رضایت روان‌شناختی بیشتری از برخورد با استرس‌های روزمره خود پیدا کنند و از این طریق بهتر بتوانند منبع استرس را شناسایی و حل نمایند و بدین ترتیب با نظم‌بخشی به هیجان‌ات از هیجان‌خواهی منفی و همچنین رفتارهای پرخطر و آسیب‌زا جلوگیری کنند. یافته‌ها در مورد تاثیر ابعاد هیجان‌خواهی بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان نشان داد، مولفه‌های هیجان‌خواهی، تجربه‌طلبی، ماجراجویی، ملال‌پذیری، تنوع‌طلبی و گریز از بازداری بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تاثیر دارد و در صورتی که دانش‌آموزان از مولفه‌های هیجان‌خواهی، تجربه‌طلبی، ماجراجویی، ملال‌پذیری، تنوع‌طلبی و گریز از بازداری کمتری استفاده کنند، می‌توان پیش‌بینی کرد که رفتارهای پرخطر آنها نیز کمتر شود. این یافته‌ها در راستای یافته‌های پژوهش کوهی (1399)، فتحی آیت الله و همکاران (1398)، کیامرثی و ابوالقاسمی (1390)، بال³ (2020)، کازان⁴ (2019)، آربوند⁵ (2015) و برکنی⁶ (2013) قرار دارد.

در تبیینی دیگر از نتایج پژوهش می‌توان گفت، رابطه راهبردهای مقابله با استرس و استعداد رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان یک تعامل دو طرفه است، یعنی افرادی که در مقابله با مشکلات راهبردهای مقابله مسئله‌مدار (شناختی) را انتخاب می‌کنند به حل مشکل نائل می‌شوند و این موفقیت به عزت نفس بالا منجر شده و سلامت روانی را در پی دارد، اما افرادی که در مقابله با مشکلات، راهبردهای مقابله هیجان‌مدار (رفتاری) و اجتنابی را انتخاب می‌کنند، به حل مشکل نائل نمی‌گردند و این موقعیت به عزت نفس پایین منجر شده و آسیب‌های روان‌شناختی را به دنبال دارد. همچنین این نتیجه را می‌توان این‌گونه تبیین کرد که راهبردهای مقابله‌ای مسئله‌مدار از طریق تقویت عزت نفس به عنوان مکانیزم واسطه‌ای به انطباق‌پذیری مثبت منتهی و مانعی برای بروز رفتارهای پرخطر می‌شود، در صورتی که راهبردهای مقابله‌ای هیجان‌مدار، عزت نفس پایین و روش‌های مقابله‌ای با تجارب منفی ناکارآمد همراه شده و در نتیجه فرد از نظر روانی آسیب می‌بیند و احتمال گرایش او به رفتارهای پرخطر بیشتر است.

نتیجه‌گیری و بحث

پژوهش حاضر به بررسی نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان شهر خوانسار پرداخته است. یافته‌ها نشان داد، هیجان‌خواهی بر باورهای فراشناختی، هیجان‌خواهی بر رفتارهای پرخطر، باورهای فراشناختی و راهبردهای مقابله‌ای بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تأثیر معنادار دارد و به طور معنادار موجب کاهش رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان می‌شود. همچنین با میانجی قرار دادن متغیر راهبردهای مقابله‌ای بین دو متغیر هیجان‌خواهی بر باورهای فراشناختی نیز رابطه معنادار بوده است و سه متغیر بر یکدیگر تأثیرگذار هستند و مدل پژوهش را تبیین می‌کند. بدین ترتیب مدل این فرضیه تأیید می‌گردد. همچنین نتایج مربوط به ضرایب همبستگی بین متغیرها، همبستگی مثبت و معناداری را بین راهبرد مقابله‌ای مسئله‌مدار با باورهای فراشناختی و همبستگی منفی و معناداری با هیجان‌خواهی نشان داد. راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با هیجان‌خواهی همبستگی مثبت و معنادار و با باورهای فراشناختی همبستگی منفی و معناداری داشت. همچنین، همبستگی مثبت و معناداری راهبرد مقابله‌ای اجتناب‌مدار با هیجان‌خواهی و همبستگی منفی و معناداری با باورهای فراشناختی داشت. هیجان‌خواهی و باورهای فراشناختی بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان تأثیر دارد و در صورتی که دانش‌آموزان از هیجان‌خواهی کمتر و از باورهای فراشناختی بیشتری برخوردار باشند، می‌توان پیش‌بینی کرد که رفتارهای پرخطر آنها نیز کمتر شود.

این یافته‌ها در راستای یافته‌های پژوهش وحیدی و براتعلی (1396)، کیامرثی و ابوالقاسمی (1390)، جیانگ و کلیتمن¹ (2018) و راموس سجودو و سالگرو² (2017)، قرار دارد. در پژوهش وحیدی و براتعلی (1396) رابطه مهارت‌های فراشناختی با خودنظم‌بخشی هیجانی و عملکرد تحصیلی، در تحقیق کیامرثی و ابوالقاسمی (1390) رابطه راهبردهای مقابله با استرس، هیجان‌خواهی و خودکارآمدی با استعداد سوء‌مصرف مواد، در مطالعه جیانگ و کلیتمن (2018) تاثیر باورهای فراشناختی تمایلات خودنگهداری و خودافزونی پیش‌بین‌های منفی و مثبت بر عملکرد تحصیلی، اعتماد به نفس و راهبردهای مقابله‌ای، در پژوهش راموس سجودو و سالگرو (2017) تاثیر باورهای فراشناختی بر استرس ادراک شده، هیجان‌خواهی و اضطراب نوجوانان، تأیید شد. در تبیین

3 Ball
4 Kazan
5 Arbond
6 Barikani

1 Jiang and Kleitman
2 Ramos-Cejudo & Salguero

منابع

عطایی، فاطمه، شکری، امید، پاکدامن، شهلا (1402). رابطه پرتلاقی روانی و رفتارهای سبک زندگی تحصیلی در نوجوانان تیزهوش: نقش واسطه‌ای هیجانات پیشرفت و راهبردهای مقابله‌ای. فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 10(4)، 29-46. doi: 10.30473/etl.2023.65289.3868

کیامرثی، آذر و ابوالقاسمی، عباس (1390). بررسی رابطه راهبردهای مقابله با استرس، هیجان‌خواهی و خودکارآمدی با استعداد سوء مصرف مواد در دانشجویان. فصلنامه اعتیادپژوهی سوء مصرف مواد، سال پنجم، شماره بیستم، 7

کوهی، کاوه (1399). بررسی رابطه بین هیجان‌خواهی و راهبرد مسئله‌مدار با رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان شهر ساری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز.

گنجی، حمزه (1395). بهداشت روانی. تهران: انتشارات ارسباران.

لوک، سی. لی. و وارد، ب (1392). مدیریت استرس. ترجمه مهدی قراچه‌داغی. تهران: انتشارات پیکان.

مرکز آمار ایران (1398). سالنامه آماری کشور. تهران: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، نشریات مرکز آمار ایران.

وحیدی، زهرا و براتعلی، مریم (1396). بررسی رابطه مهارت‌های فراشناختی و خود‌نظم‌بخشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اصفهان. مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، 10(2)، ص 114-103.

آزاد، حسین (1396). آسیب‌شناسی روانی. تهران: انتشارات بعثت.

اعزازی، شهلا (1391). جامعه‌شناسی خانواده با تأکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر. تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.

پارسا، محمد (1394). انگیزش و هیجان. تهران: مهارت.

خداپناهی، محمد کریم (1396). انگیزش و هیجان. تهران: سمت.

ذوقی، لیلا، آجیل‌چی، بیت مدن دوست، سمیرا (1401). رابطه بین سبک‌های یادگیری، حل مسئله، هیجان‌خواهی و هوش فرهنگی با ادراک خطر: نقش واسطه‌ای تنظیم هیجان. فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 10(1)، 9-20. doi: 10.30473/etl.2022.62204.3693

زاده محمدی، علی و احمد آبادی، زهره (1390). رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان و راهکارهایی برای پیشگیری از جرم. مجله خانواده پژوهی، سال پنجم، شماره 22، 10-23.

سارافینو، ادوارد پ (1395). روان‌شناسی سلامت. ترجمه الهه میرزایی. تهران: رشد.

سیف، علی اکبر (1397). روان‌شناسی پرورشی نوین. تهران: نشر دوران.

شاملو، سعید (1392). روان‌شناسی شخصیت. تهران: آویژ.

Anteghoni, M., Fonseca, H., Ireland, M., Blum, R.W. (2015). Health Risk Behaviors and Associated Risk and Protective Factors among Brazilian Adolescents in Santos, Brazil. *Journal of Adolescent Health*, 28(4): 295-302.

Anyanwu, M.U. (2023). Psychological distress in adolescents: prevalence and its relation to high-risk behaviors among secondary school students in Mbarara Municipality, Uganda. *BMC Psychol* 11, 5 (2023). <https://doi.org/10.1186/s40359-023-01039-z>

Arbond, A. (2015). The Relationship between Meta cognitive and sensation seeking with Psychological Consequences of High-Risk Behavior. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 5(2): 73-79.

Ball, J. (2020). Effectiveness of sensation seeking, Coping Skill Failure, and high-risk behaviors. *Personality and social psychology Bulletin*, 29: 1147-1158.

Barikani, A. (2013). High Risk Behaviors in Adolescent Students in Lndan. *Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 14(2): 192-198.

Baskin-Sommers, A. & Sommers, I. (2016). Adolescent health brief: The co-occurrence of substance use and high-risk behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 38 (5), 609-611.

Bergman, M. M., & Scott, J. (2014). Young adolescents well being and health risk behaviors: Gender and socioeconomic differences. *Journal of Adolescence*, 24, 183 -197.

Cilchrist, D. & Sclike, S. P. (2011). Skills enhancement to prevent substance abuse among american Indian adolescents. *International Journal of Addiction*, September 22 (9), 896-79.

Cohen, A. D. (1998). Strategies in learning and using a second language. Longman, Essex, UK.

Flavell, J. (1991). Met cognition and cognitive monitoring. *Journal of American psychologist*, 34, 906-911.

Flavell, J.H. (1995). The development of children's knowledge about Attentional focus. *Journal of Developmental psychology*, 31,706-712.

Gans, J., Blyth, D., Elster, A., & Gaveras, L. L. (2020). American's adolescents: How healthy are they? (Vol. 1). Illinois: American Medical Association.

Henry BM, Bakeera-Kitaka S, Lubega K, Snyder AS, LaRussa P, Pfeffer B. Depressive symptoms, sexual activity, and substance use among adolescents in Kampala. *Uganda Afr Health Sci*. 2019; 19(2):1888-96.

Jiang, Y., & Kleitman, S. (2018). Metacognition and motivation: Links between confidence, self-protection and Coping Skill. *Learning and Individual Differences*, 37, 222-230.

Karon, M. & Zare, H. (2014). Prediction of Risky Behavior in Children of Divorce and its Relationship with Sensation Seeking and Decision Making Styles. *Research in Psychological Health*, 6(1): 57-65.

Kazan, K. (2019). The Effectiveness of Coping Skill and sensation seeking on High-Risk Behavior in

- students' academic. *Journal of Choice Theory*; 10(3):174-81.
- Kelishadi, R., Ardalan, G., Gheiratmand, R., Delavari, A., & Heshmat, R. (2016). Smoking behavior and its influencing factors in a national representative sample of Iranian adolescents. *Preventive Medicine*, 42, 423- 426.
- Kocak, R., & Boyaci, M. (2018). The predictive role of basic levels and metacognitive strategies of students on their academic success. *Journal of Procedia Social and Behavioral Science*, 2, 769-772.
- Martinez, M. E. (2019). What is metacognition? *Phi delta Kappan*, 87, 696-700.
- Prachakul, W.; Grant, J.S. & Keltner, N.L. (2014). Relationships among Functional Social Support, HIV-Related Stigma, Social Problem Solving, and Depressive Symptoms in People Living With HIV: A Pilot Study. *Journal of the Association of Nurses in AIDS Care*; 18: 67-76.
- Ramos-Cejudo, J; Salguero, M.J. (2017). Negative metacognitive beliefs moderate the influence of perceived stress and anxiety in sensation seeking. *Psychiatry research*, 250: 25-29.
- Thomas, G. P. (2015). Conceptualisation, development and validation of an instrument for investigating the metacognitive orientation of science classroom learning environments: The metacognitive orientation learning environment scale-science (MOLES-S). *Learning Environments Research*, 6 (2), 231-252.